

Driestar *educatief*

Opvoedingsondersteuning

De behoefte van christelijke ouders

Juli 2009

Dr. N.A. (Nico) Broer
P.M. (Elly) van der Gouwe-Dingemanse Msc

Voor verwijzing

Broer, N.A. & Gouwe-Dingemanse, P.M. van der, (2009). *Opvoedingsondersteuning: de behoefte van christelijke ouders*. Gouda: Driestar educatief.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
1 - Samenvatting	3
2 - Opzet en uitvoering.....	4
2.1 – Respondenten	4
2.2 – De vragenlijst	5
2.3 – Analyses	5
3 - Resultaten en conclusies.....	7
3.1 - Opvoeden is een moeilijke taak	7
3.2 – Grote wens om te leren.....	9
3.3 – Opvoedingsondersteuning: wat en door wie?	15
3.4 – Conclusie	16
4 - Bijlagen.....	17

1 - Samenvatting

Driestar Educatief deed onderzoek onder zo'n 1200 ouders – voor het overgrote deel moeders - met kinderen in het reformatorisch en gereformeerd vrijgemaakt basisonderwijs.

De volgende conclusies komen uit het onderzoek naar voren:

- Respondenten zien het opvoeden van een kind als een moeilijke taak en ervaren regelmatig een probleem, reformatorische ouders meer dan vrijgemaakte ouders. Ook lager opgeleide ouders ervaren opvallend vaker problemen in de opvoeding;
- Men vindt het niet moeilijk om met bekenden over opvoedingsproblemen te praten, maar doet niet gauw een beroep op een ander om problemen in de opvoeding aan te pakken.
- Er bestaat een redelijk grote wens om dingen te leren die met opvoeding te maken hebben. De volgende onderwerpen springen eruit:
 - Omgaan met moeilijk gedrag en regels stellen (met name laag opgeleide ouders en ouders met meer kinderen);
 - Praten met kinderen, over God en Zijn dienst en over gevoelens (met name laag opgeleide ouders en reformatorische ouders);
 - Seksuele ontwikkeling en omgaan met media (reformatorische ouders meer dan vrijgemaakte ouders);
- Er zijn relatief veel verschillen tussen reformatorische en vrijgemaakte ouders, waarbij reformatorische ouders aangeven meer behoefte te hebben aan ondersteuning bij gesprekken met kinderen (over God, regels en gevoelens) en het omgaan met de invloeden van de omgeving (media en maatschappelijke invloeden).
- Bij de vormen van ondersteuning die ouders wensen scoren schriftelijke informatie, opvoedingscursus en een website hoog. CD's en DVD's, telefoongesprekken scoren daarentegen relatief laag. Een website en schriftelijke informatie worden vooral op prijs gesteld door hoogopgeleide ouders en vaders.
- Van alle genoemde instanties wordt ongeveer evenveel verwacht wat betreft opvoedingshulp. Reformatorische ouders verwachten meer van de scholen en Driestar educatief, terwijl vrijgemaakte ouders Eleos en SGJ hoger laten scoren.

2 - Opzet en uitvoering

2.1 – Respondenten

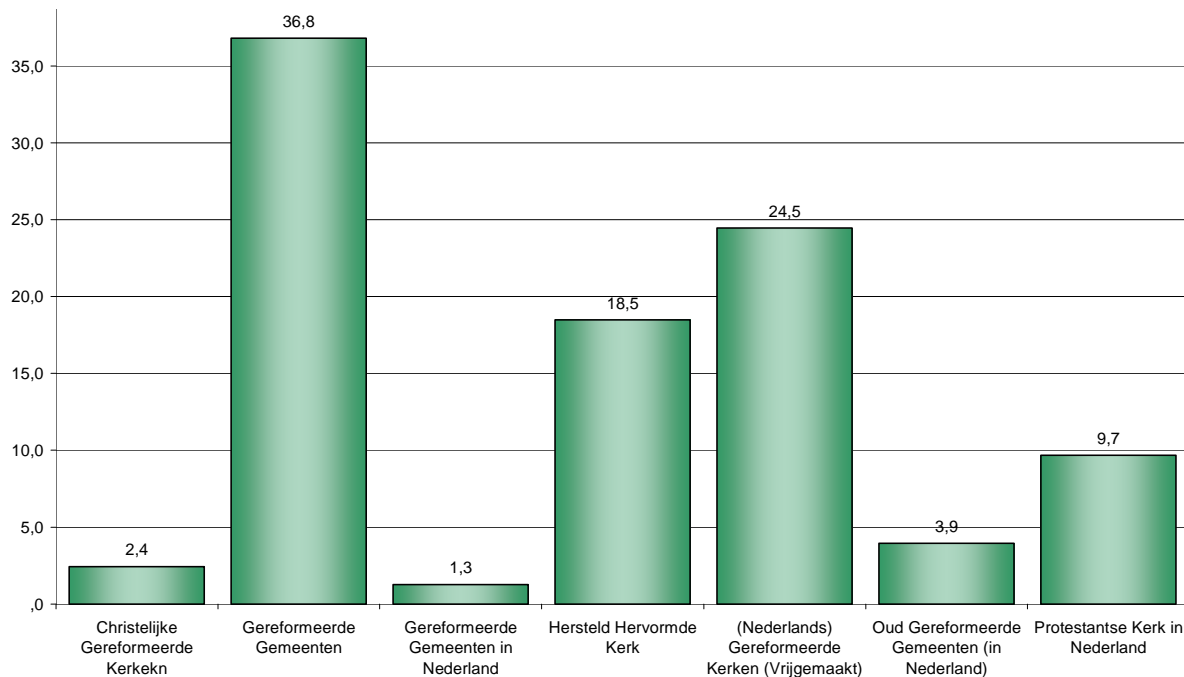
In totaal zijn ruim 3500 vragenlijsten verstuurd naar ouders van 25 basisscholen. Tien van de scholen hebben een gereformeerd vrijgemaakte achtergrond en 15 scholen zijn basisscholen op reformatorische grondslag. Ruim 30% van de vragenlijsten (1216) zijn geretourneerd.

Respondenten

Het overgrote deel van de vragenlijsten (85%) is door de moeder ingevuld. In de tabel hiernaast is te zien dat ongeveer een kwart van de respondenten een lagere opleiding heeft gevolgd; ongeveer een kwart volgde een opleiding in het hoger onderwijs; de helft zit daartussenin. Een aanzienlijk deel van de respondenten behoort tot de Gereformeerde gemeenten (zie Grafiek 1). Op de tweede plaats wat aantal betreft komen de respondenten behorend tot de (Nederlands) Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt). De gemiddelde leeftijd van de respondenten ligt op ruim 37 jaar en het gemiddelde aantal nog thuiswonende kinderen bedraagt ongeveer 3,5. De grootste aantallen thuiswonende kinderen per gezin komen voor bij reformatorische ouders.

Tabel 1: Achtergrondvariabelen

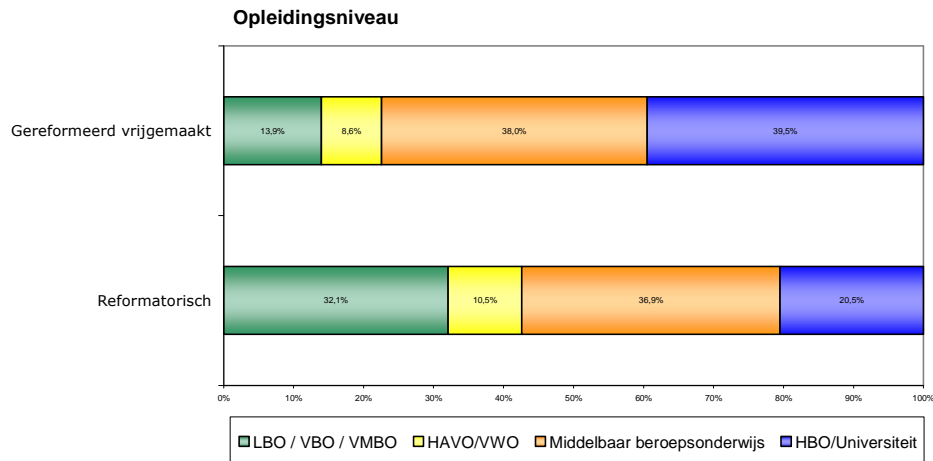
Aantal ouders	1216, (85%) moeders
Aantal scholen	25
Leeftijd	Gemiddeld 37 jaar
Kinderen thuis	Gemiddeld meer dan 3
Opleiding	26% HBO/universiteit 37% MBO 10% Havo/Vwo 27% LBO/VBO/VMBO

Grafiek 1: Verdeling respondenten over verschillende kerkgemeenschappen.

Relaties tussen achtergrondvariabelen

Ouders met een hogere leeftijd hebben meer kinderen thuis. Vooral ouders ouder dan 50 én jonger dan 30 zijn laag opgeleid. Reformatorische ouders zijn vaker laag opgeleid dan vrijgemaakte ouders (respectievelijk 32% tegenover 14%, zie ook Grafiek 2). Lager opgeleide ouders hebben meer thuiswonende kinderen dan hoger opgeleide ouders.

Grafiek 2: Reformatorische ouders zijn vaker laagopgeleid dan vrijgemaakte ouders.

2.2 – De vragenlijst

De vragenlijst die ouders voorgelegd kregen, bestaat uit vijf blokken van stellingen, die allen met opvoedingsondersteuning te maken hebben.

Na de achtergrondvariabelen worden in het eerste blok algemene stellingen over opvoeden voorgelegd zoals 'ik vind het opvoeden van een kind een moeilijke taak' of 'ik zou het fijn vinden om met bekenden contact te hebben over problemen in de opvoeding'.

Het tweede blok vragen gaat over wat ouders in verband met opvoeding graag willen leren. Bijna 20 onderwerpen worden genoemd, waarbij als antwoord gekozen kan worden tussen 'hoef ik niet meer te leren', 'wil ik niet leren', 'wil ik leren, maar niet nu' of 'wil ik nu leren'. Ouders kunnen daar hun eigen prioriteit in weergeven. Bij enkele stellingen is ook de categorie 'niet van toepassing' in te vullen, zoals bij omgaan met de verslaving van een kind of omgaan met een eigen ziekte/handicap.

Het derde blok stelt ouders voor de vraag welke ondersteuning ze voor zichzelf geschikt achten, met mogelijkheden variërend tussen een telefonisch hulpgesprek, schriftelijke informatie of gespreksbijeenkomsten.

Welke instantie hulp zou moeten bieden wordt in het vierde blok gevraagd. Ouders kunnen zowel bij basisschool, middelbare school, kerkelijke gemeente, Driestar educatief, SGJ of Eleos aangeven in hoeverre ze vinden dat deze hulp zou moeten organiseren.

Als laatste wordt ouders in het vijfde blok gevraagd 'Welke reden weerhield u er tot nu toe van om gebruik te maken van hulp bij de opvoeding?' Deze vraag is niet meegenomen in verdere analyses, omdat veel ouders niet op deze stellingen gereageerd hebben en omdat van de andere ouders door de vraagstelling onduidelijk of ze wel of niet weerhouden zijn van hulpaanbod.

Bij alle stellingen, behalve die over wat ouders graag willen leren, werd gewerkt met een vijfpuntsschaal, waarbij 1 'zeer oneens' of 'zeer ongeschikt', 5 'zeer mee eens' of 'zeer geschikt' en 3 'neutraal' betekent.

2.3 – Analyses

Kruistabellen

Omdat de meeste vragen vanwege de antwoordcategorieën categorisch van aard zijn, is voor het merendeel gebruik gemaakt van kruistabellen om de samenhang tussen verschillende variabelen te bestuderen. Middels de Chi-kwadraattoets is steeds beoordeeld of de waarden in het onderzoek afwijken van de verwachte waarden, meer dan op grond van toeval aannemelijk is (significant). Om de verschillen tussen groepen te testen is ook gebruik gemaakt van t-toetsen.

Meervoudige analyses

Omdat bij de beschrijving van de achtergrondvariabelen bleek dat er enkele relaties zijn tussen de variabelen, zijn ook meervoudige analyses belangrijk. Reformatorische ouders blijken bijvoorbeeld vaker laagopgeleid te zijn dan vrijgemaakte ouders. Wanneer beide onafhankelijke variabelen samen blijken te hangen met een bepaalde stelling, is in dit onderzoek middels covariantie-

analyses nagegaan welke variabele de meeste invloed uitoefent en of de andere daarnaast nog een significante bijdrage levert.

Woordkeuze

In de resultaten wordt vaak gesproken over reformatorische ouders tegenover vrijgemaakte ouders, hoewel er op scholen van beide denominaties ouders uit allerlei kerkgenootschappen te vinden zijn. Wanneer er gesproken wordt over verschillen zijn er echter significante verschillen gevonden tussen ouders van de verschillende denominaties van de scholen én tussen ouders van verschillende kerkgenootschappen, waarbij het meestal gaat om de tegenstellingen tussen meer behoudende kerken en vrijgemaakte kerken.

3 - Resultaten en conclusies

3.1 - Opvoeden is een moeilijke taak

Respondenten vinden het opvoeden van een kind een moeilijke taak (gemiddeld 4.1 op schaal van 5), reformatorische ouders meer dan vrijgemaakte ouders (zie Grafiek 3). In tabel 2 is te zien hoe de ouders reageerden op de stellingen.

Tabel 2: Wat vinden ouders van opvoeden?

	Denominatie								
	Reformatorisch			Vrijgemaakt			Totaal		
	N	Gem.	S.D.	N	Gem.	S.D.	N	Gem.	S.D.
Ik vind het opvoeden van een kind een moeilijke taak.	851	4,15	,83	338	3,95	,92	1189	4,09	,86
Ik zou het fijn vinden om met bekenden contact te hebben over problemen in de opvoeding.	848	3,29	1,16	334	3,45	1,14	1182	3,34	1,16
Ik zou het fijn vinden om met deskundigen contact te hebben over problemen in de opvoeding.	849	3,21	1,26	336	3,29	1,19	1185	3,23	1,24
Totaalgemiddelde								2,96	
Ik ervaar in de opvoeding vaak een probleem waarvoor ik geen oplossing heb.	845	2,92	1,11	336	2,76	1,07	1181	2,88	1,10
Ik heb vaak behoefte aan ondersteuning in de opvoeding van mijn kind.	841	2,67	1,20	330	2,70	1,19	1171	2,68	1,20
Ik doe vaak een beroep op een ander om problemen in de opvoeding aan te pakken.	846	2,30	1,13	335	2,34	1,14	1181	2,31	1,13
Ik vind het moeilijk om met bekenden over problemen in de opvoeding te spreken.	847	2,20	1,09	335	2,07	1,15	1182	2,16	1,11

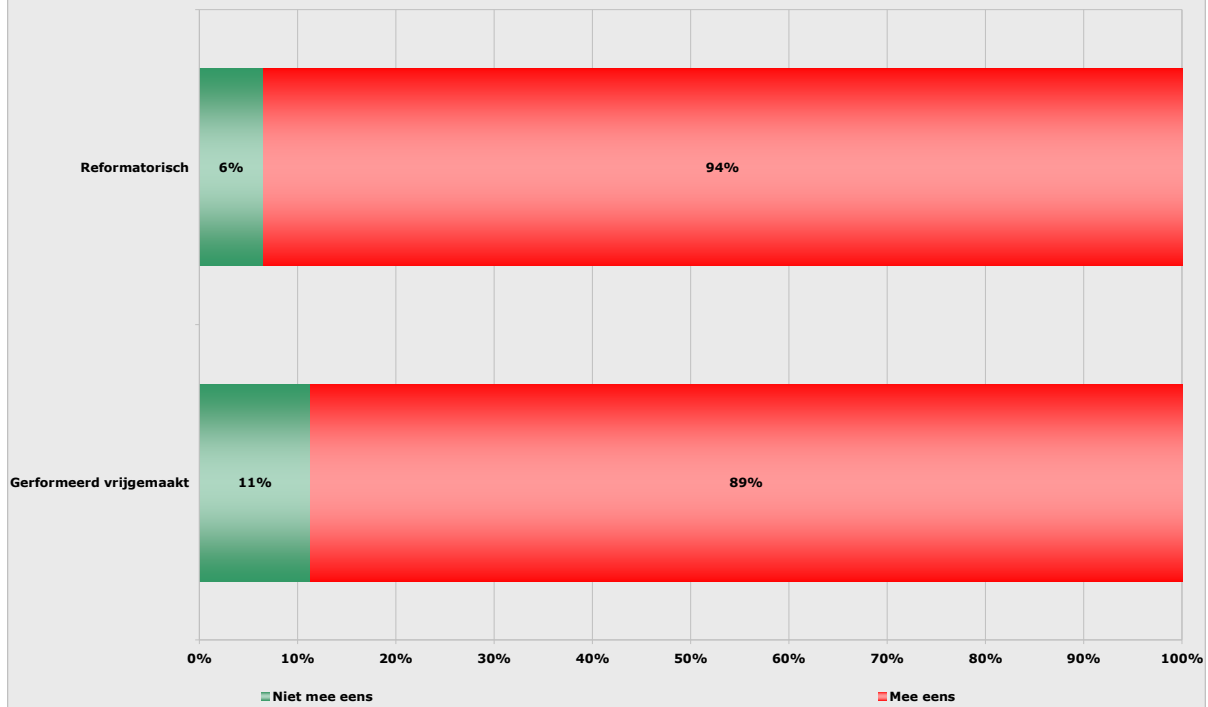
De tabel is, net als de tabellen 3 en 4, geordend op grond van de gemiddelden in de totaalkolom: het hoogste gemiddelde staat bovenaan; het laagste onderaan. Tussen de dikke strepen staan de gemiddelden die niet significant van dit totaal gemiddelde afwijken. In de kolommen van de denominaties is steeds door middel van gearceerde cellen aangegeven welke gemiddelden significant van elkaar afwijken. Het dikgedrukte gemiddelde in de kolom van een denominatie is significant hoger dan het bijbehorende gemiddelde in de kolom van de andere denominatie. 'N' heeft betrekking op het aantal respondenten. 'S.D.' duidt de standaarddeviatie aan: de spreiding in de scores.

Lager opgeleide ouders ervaren vaker een probleem in de opvoeding dan hoger opgeleide ouders. In Grafiek 4 is deze verdeling duidelijk te zien. Ook in grotere gezinnen, wordt vaker een probleem in de opvoeding ervaren. Hoewel ouders met kinderen op reformatorische scholen vaker problemen lijken te ervaren dan ouders van vrijgemaakte scholen, heeft denominatie naast opleidingsniveau en het aantal thuiswonende kinderen geen significante inbreng meer.

Niet moeilijk vindt men het om met bekenden over opvoedingsproblemen te praten (gemiddeld 2.2 op schaal van 5). Evenmin doet men gauw een beroep op een ander om problemen in de opvoeding aan te pakken (gemiddeld 2.3 op schaal van 5).

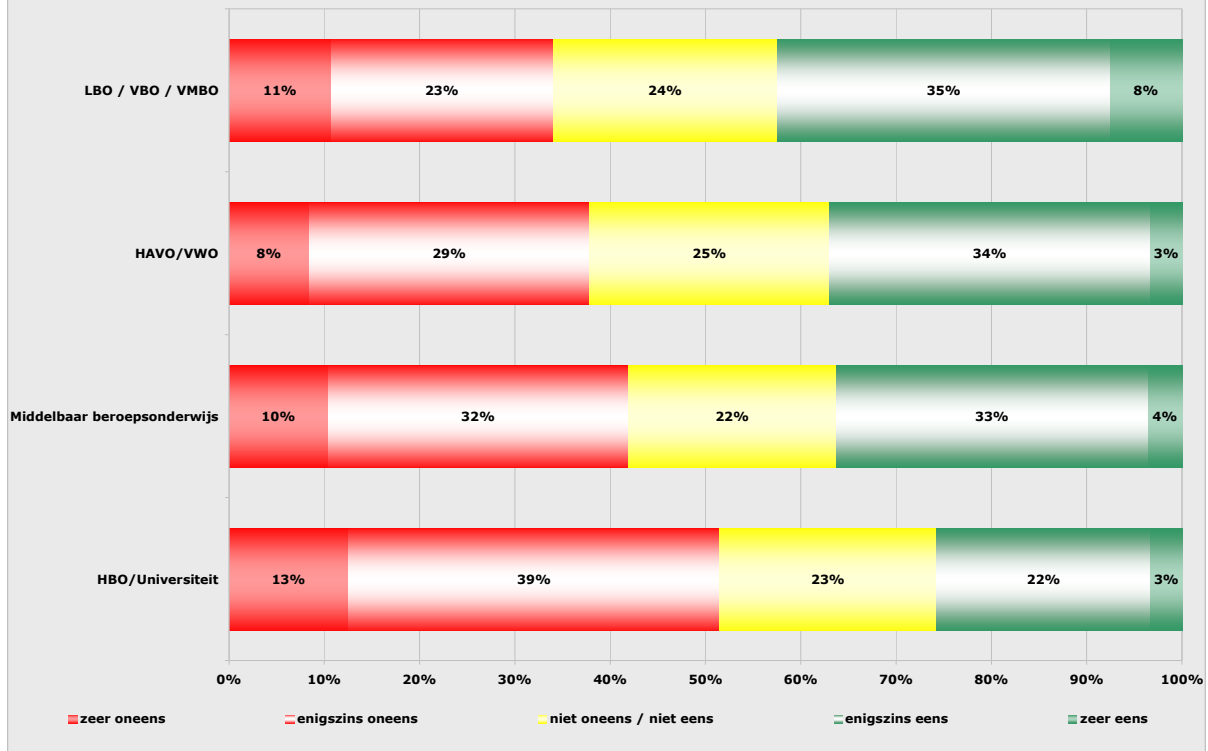
Vrouwen doen vaker een beroep op een ander en praten liever met bekenden en deskundigen over opvoeding dan mannen. Zij zeggen over het algemeen meer behoefte te hebben aan ondersteuning bij de opvoeding. Hoger opgeleide ouders praten liever met bekenden dan lager opgeleide ouders, vooral vrijgemaakte ouders praten graag met bekenden.

Ik vind het opvoeden van een kind een moeilijke taak (n=1084)

Grafiek 3: Opvoeden is een moeilijke taak.

Ik ervaar in de opvoeding vaak een probleem waarvoor ik geen oplossing heb. (n=1184)

Grafiek 4: Laag opgeleide ouders ervaren vaker een probleem in de opvoeding.

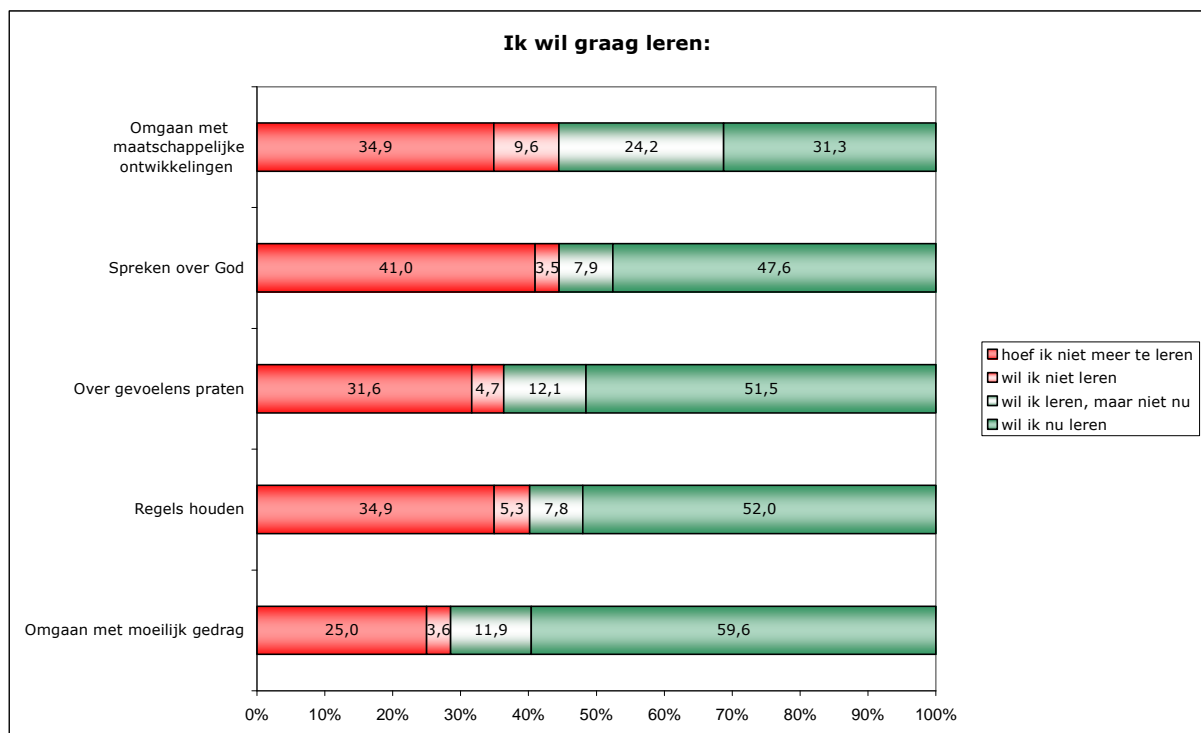
3.2 – Grote wens om te leren

Over het algemeen bestaat er een redelijk grote wens om te leren rondom opvoeding. Ouders konden kiezen tussen de antwoordcategorieën 'hoef ik niet meer te leren', 'wil ik niet leren', 'wil ik leren, maar niet nu' of 'wil ik nu leren'.

Gemiddeld 55% van de respondenten geeft aan meer te willen leren over de gevraagde onderwerpen, gemiddeld 43% beantwoordt de vragen met 'wil ik nu leren'. Omgaan met moeilijk gedrag voert hierbij de ranglijst aan met 70% van de ouders die dat wil leren en 60% wil het nu leren. In onderstaand kader staat de top-10 van onderwerpen van onderwerpen op volgorde van prioriteit. In Grafiek 5 staan de 5 meest opmerkelijke onderwerpen op een rij.

Top 10: 'Dit wil ik nu leren'

1. Omgaan met moeilijk gedrag (60%)
2. Regels houden (52%)
3. Over gevoelens praten (52%)
4. Rekening houden met elkaar (51%)
5. Spreken over God en Zijn dienst (48%)
6. In gesprek gaan met kinderen (41%)
7. Verantwoordelijkheid overdragen (41%)
8. Regels stellen (39%)
9. Betrokkenheid bij kerkgang (38%)
10. Seksuele ontwikkeling begeleiden (38%)

Grafiek 5: Wat ouders graag willen leren (van onderaf te lezen).

Minder prioriteit

Bij verschillende onderwerpen geven ouders aan het niet meer te hoeven leren. Gemiddeld 37% van de ouders heeft onderwerpen al geleerd. Opvallend méér vrijgemaakte ouders hebben al geleerd hoe men met de kinderen kan a) spreken over God, b) in gesprek kan gaan, c) praten over gevoelens en ook het omgaan met maatschappelijke ontwikkelingen hoeven minder vrijgemaakte ouders nog te leren. Bij het onderwerp 'regels stellen in het gezin' geven de meeste ouders aan het al geleerd te hebben (49%).

Minder prioriteit heeft een onderwerp als het omgaan met de invloed van de vriendenkring, 34% geeft daarbij aan het wel te willen leren, maar niet nu. In Bijlage 1 is de volledige tabel te zien van de antwoorden die ouders gaven op alle onderwerpen.

Verschillen tussen reformatorische en vrijgemaakte ouders

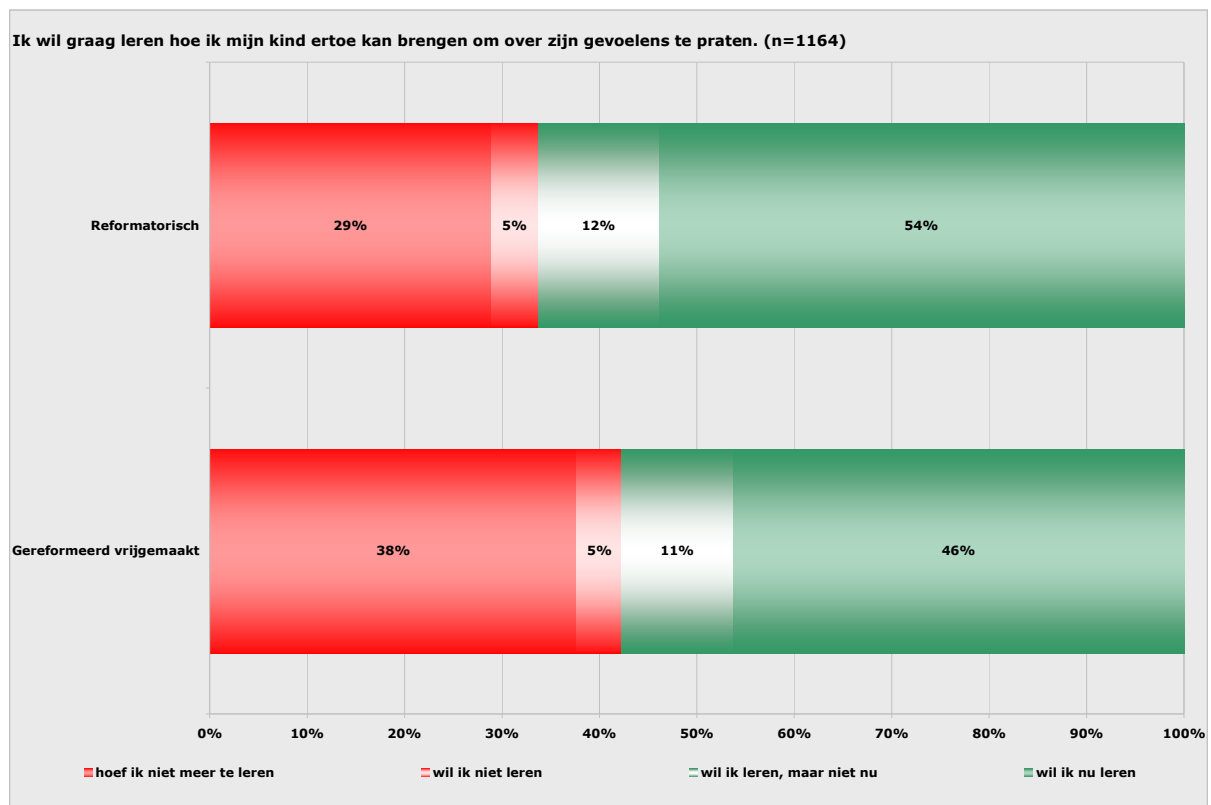
Er zijn relatief veel verschillen tussen reformatorische en vrijgemaakte ouders. Opvallend is dat reformatorische ouders steeds vaker aangeven iets te willen leren dan vrijgemaakte ouders. Reformatorische ouders willen meer leren over interactie met hun kinderen; praten over God en Zijn dienst en over gevoelens (zie Grafiek 6). Zelfs met correctie voor het opleidingsniveau en het aantal thuiswonende kinderen, dat over het algemeen lager is bij reformatorische ouders, heeft denominatie een significant effect op de leerwens bij beide onderwerpen.

Reformatorische ouders willen ook meer leren over de invloed van de omgeving; kerkgang, media, maatschappelijke ontwikkelingen. Voor vrijgemaakte ouders heeft dit minder prioriteit (zie Grafiek 7). Ook voor het omgaan met maatschappelijke ontwikkelingen geldt dat naast opleidingsniveau het kerkgenootschap van de ouders nog een significante rol speelt in het willen leren.

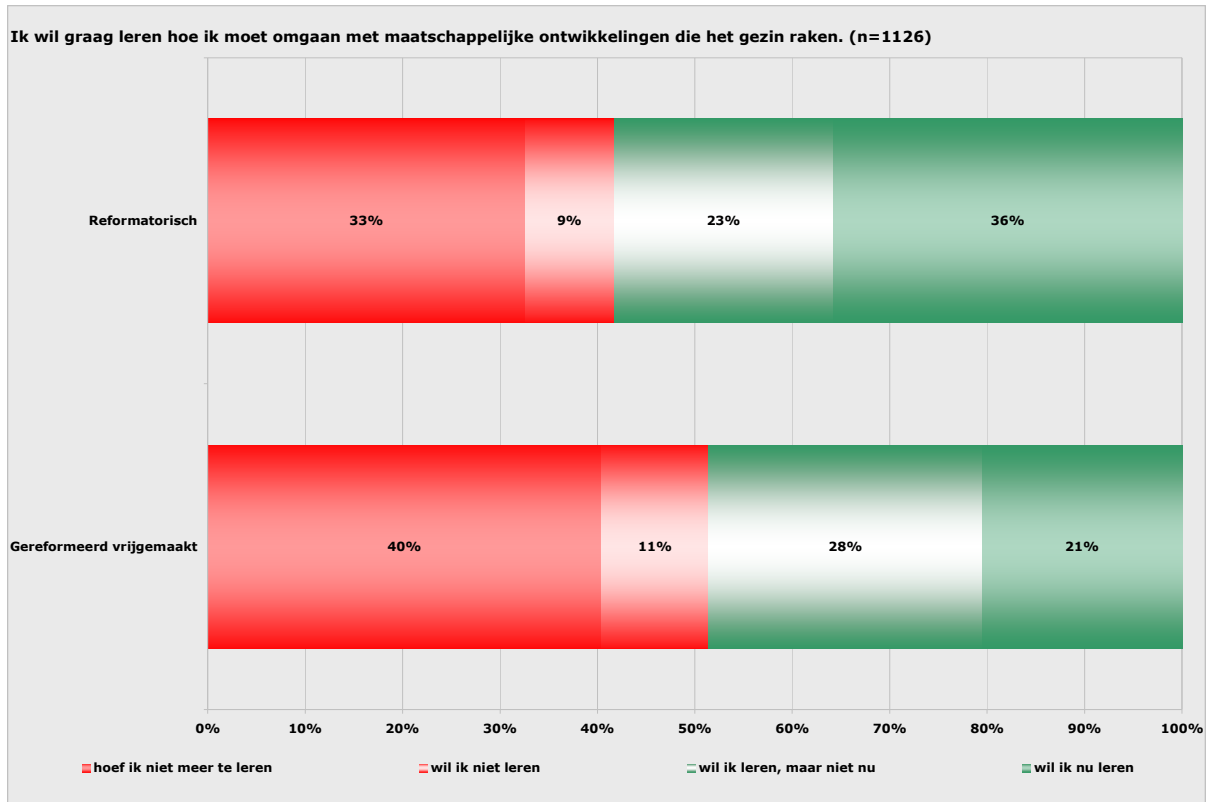
Laagopgeleide en jonge ouders

Verder blijkt dat laagopgeleide ouders veel behoefte hebben om rondom opvoeding meer te leren. Met name bij onderwerpen als het spreken over God en Zijn dienst, het regels stellen (zie Grafiek 8) en houden, de eigen verantwoordelijkheid overgeven en omgaan met maatschappelijke ontwikkelingen is hun behoefte groter. Regels houden, omgaan met moeilijk gedrag en praten over gevoelens wordt als lastiger ervaren in gezinnen met meer kinderen.

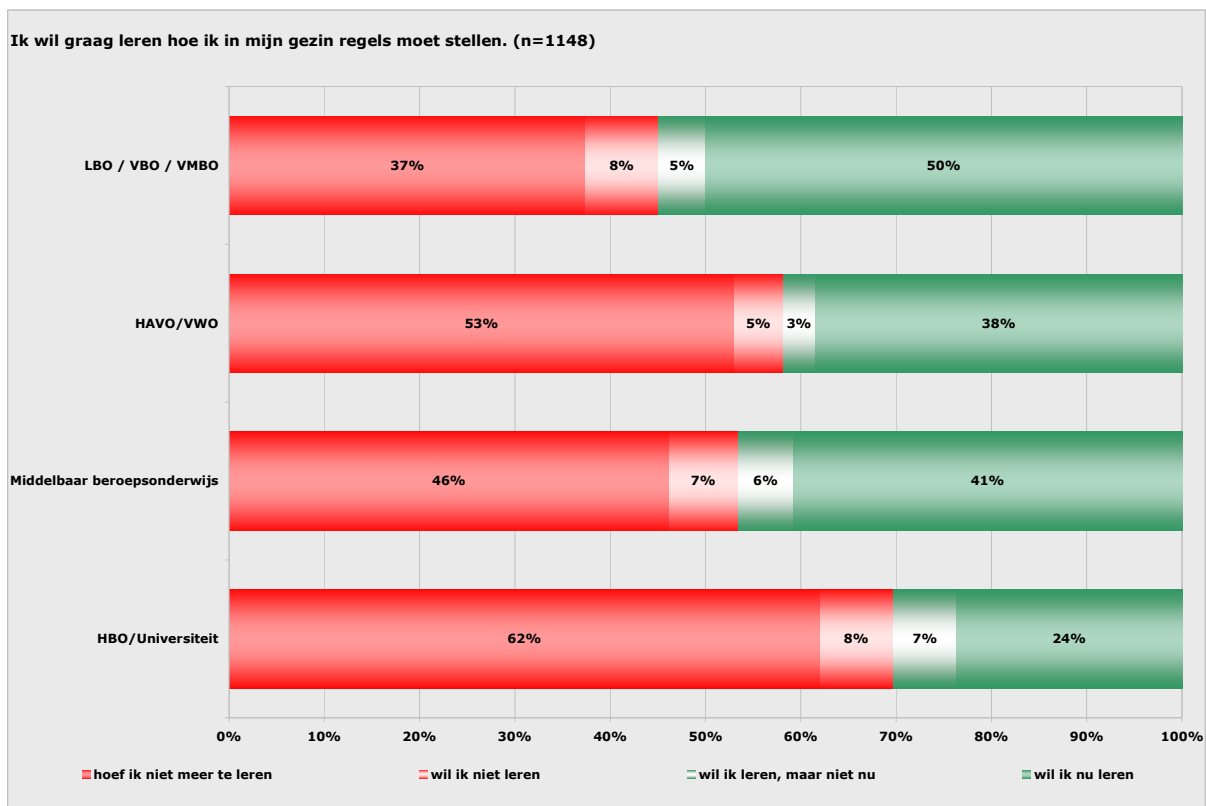
Jongere ouders hebben bij vrijwel alle onderwerpen meer dan oudere ouders behoefte aan leren. Juist omdat het bij zoveel onderwerpen blijkt, zegt dit gegeven waarschijnlijk meer over de algemene leerwens dan over hoe moeilijk het opvoeden valt voor jonge ouders.

Grafiek 6: Ouders willen leren hoe ze met hun kinderen over gevoelens kunnen praten.

Grafiek 7: Omgaan met maatschappelijke ontwikkelingen.

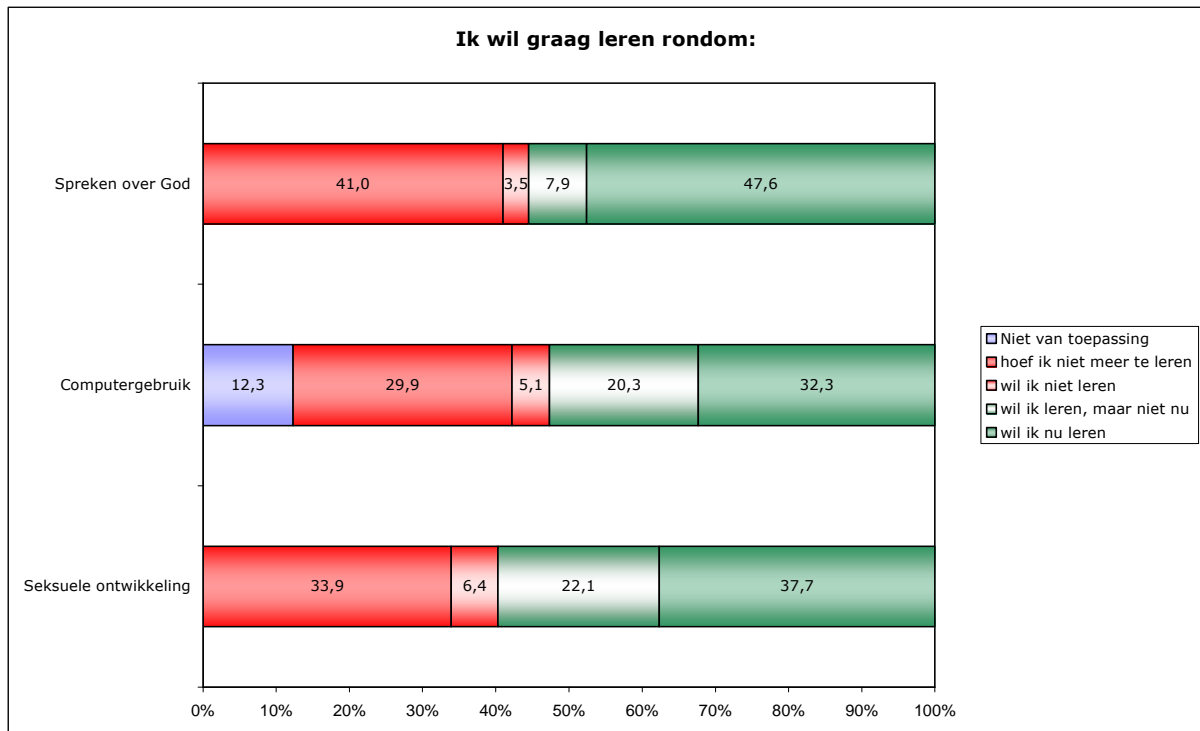
Grafiek 8: Lager opgeleide ouders vinden regels stellen moeilijker.

Seksuele opvoeding, media-opvoeding en godsdienstige opvoeding

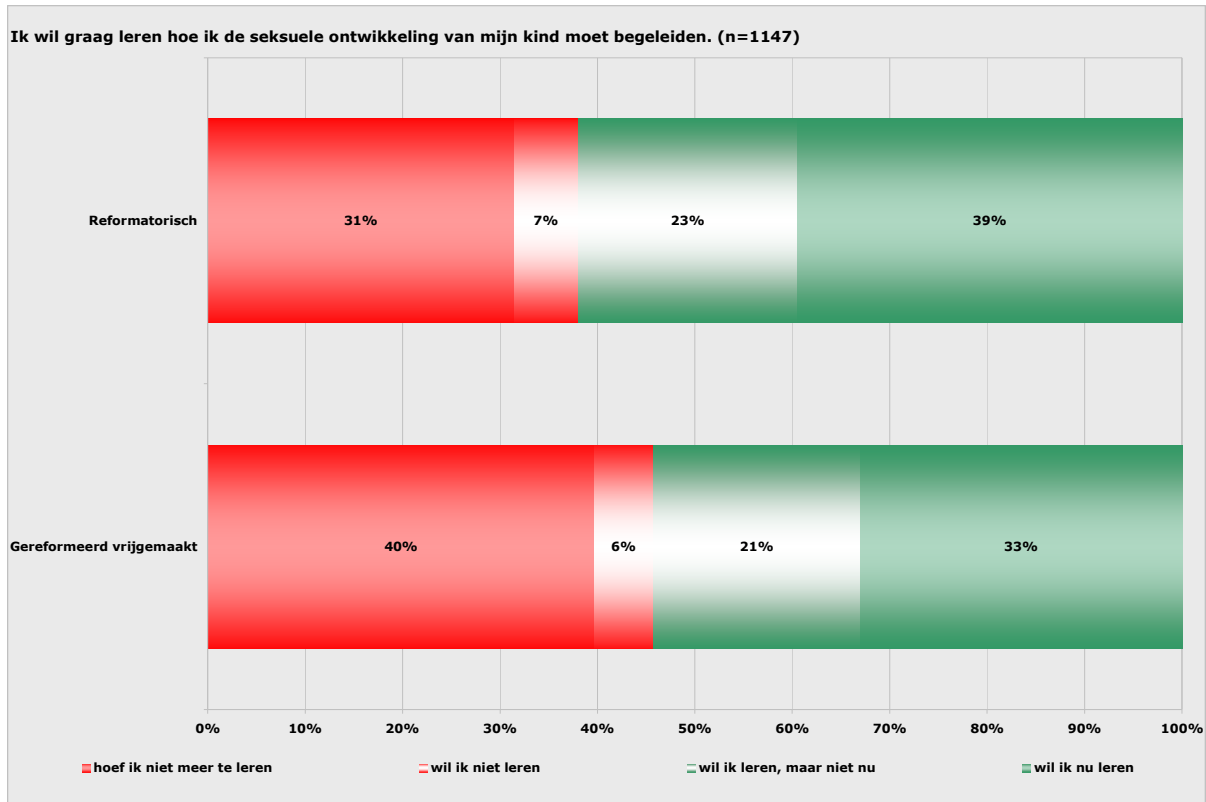
Er zijn enkele stellingen die gaan over de onderwerpen seksuele opvoeding, media-opvoeding en godsdienstige opvoeding, drie gebieden waar *Driestar educatief* zich naast algemeen ondersteunend aanbod op wil richten in het toerusten van ouders. In Grafiek 9 staan de algemene scores van de stellingen die hierover gaan op een rij. Bij al deze onderwerpen geldt dat de behoefte onder reformatorische ouders groter is dan bij vrijgemaakte ouders, zoals te zien is in de Grafieken, 10, 11 en 12.

Zestig procent van de ouders geeft aan wel meer te willen leren over het begeleiden van de seksuele ontwikkeling van hun kinderen. Moeders meer dan vaders en jonge ouders meer dan oudere ouders. Ruim 50% van de ouders geeft aan te willen leren hoe goed computergebruik aan kinderen aangeleerd kan worden, reformatorische ouders meer dan vrijgemaakte ouders.

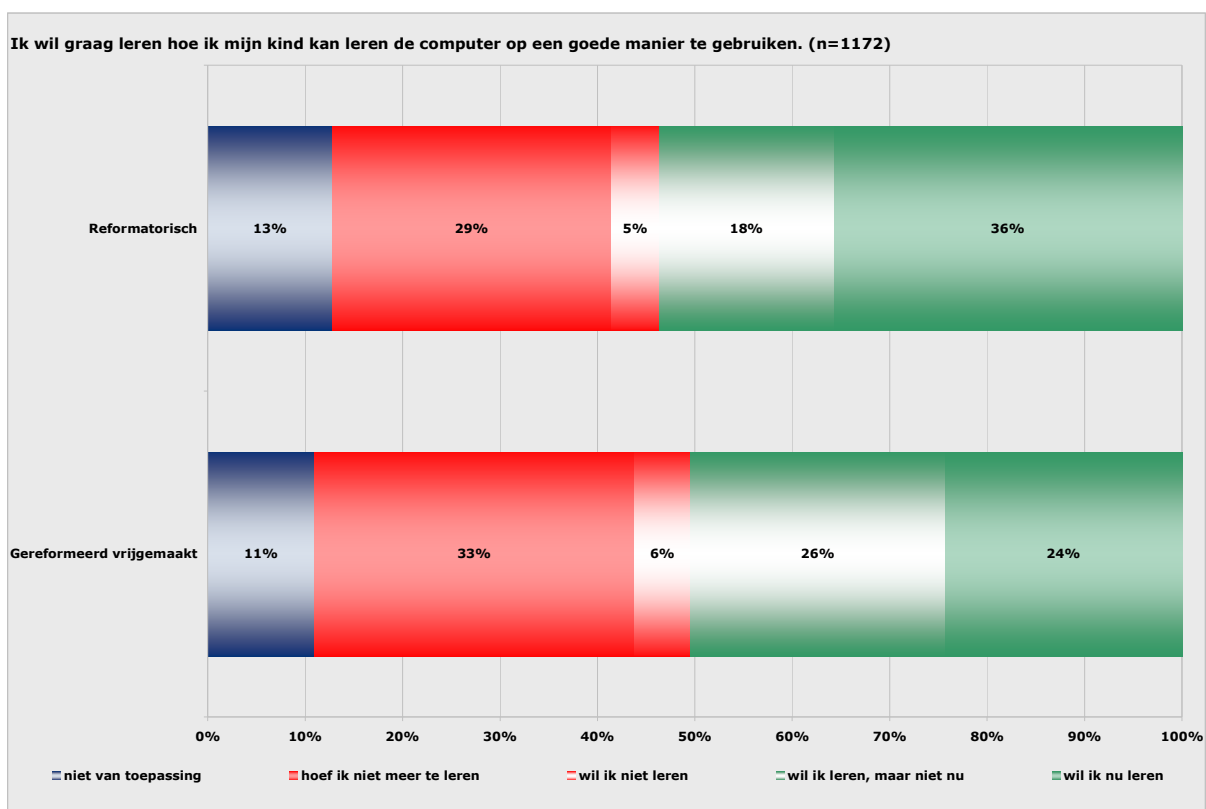
Eveneens 60% van de ouders geeft aan meer te willen leren over het spreken met kinderen over God en Zijn dienst en het stimuleren van de betrokkenheid op kerkgang. Met name laag opgeleide ouders en ouders uit reformatorische kerken hebben aanzienlijk meer behoefte aan ondersteuning bij het spreken over God en Zijn dienst.

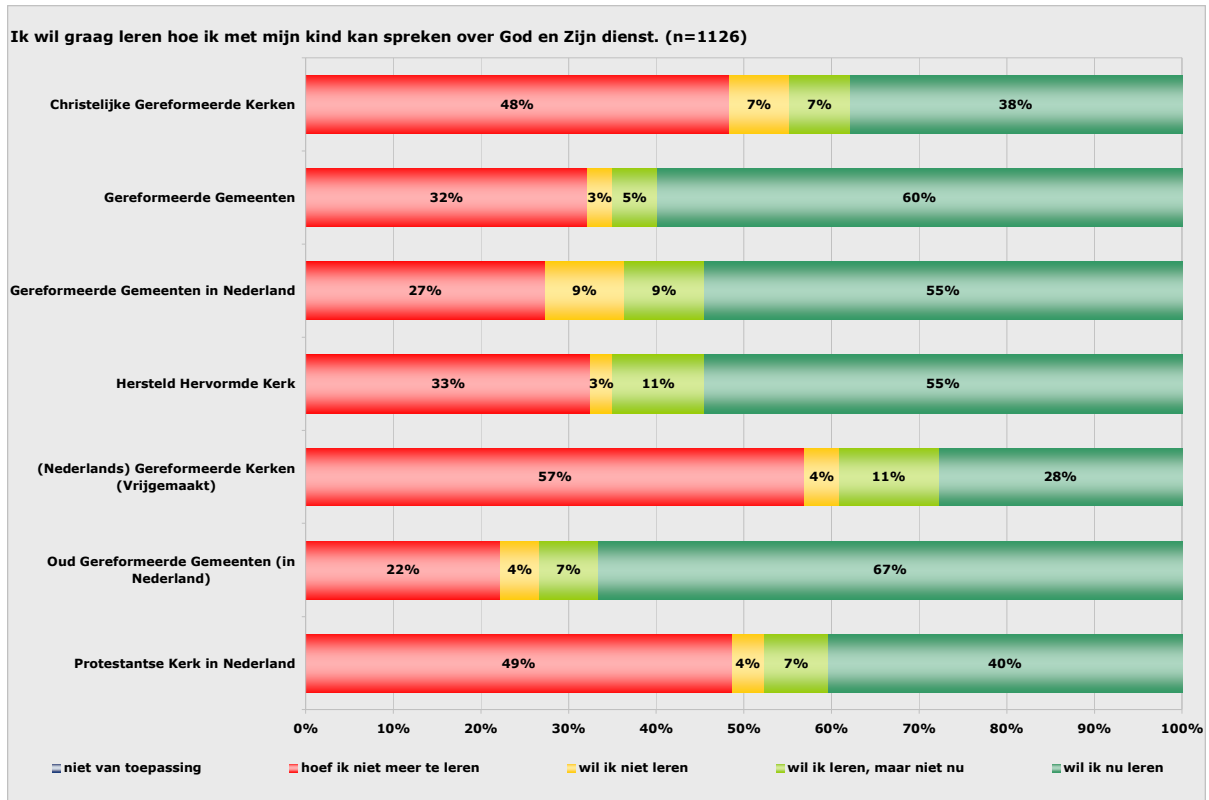
Grafiek 9: Wat ouders willen leren rondom geloofsopvoeding, mediaopvoeding en seksuele vorming.

Grafiek 10: Seksuele vorming.

Grafiek 11: Verantwoord computergebruik.

Grafiek 12: Spreken over God en Zijn dienst.

Ziekte in huis

Ruim tweederde van de ouders (68%) geeft aan dat het omgaan met het handicap van een kind niet van toepassing is in hun gezin, 32% van de ouders wel. Het omgaan met eigen ziekte of handicap is voor 84% van de ouders niet van toepassing. Bij 16% is dit echter wel van toepassing, dit zijn vaker laag opgeleide ouders.

3.3 – Opvoedingsondersteuning: wat en door wie?

Welke vorm?

Schriftelijke informatie en een opvoedingscursus vinden ouders het meest voor zichzelf geschikt, met respectievelijk een 3,9 en een 3,7 op de schaal van 5. Ook een internetsite en gespreksbijeenkomsten worden op prijs gesteld. Informatieve DVD's of CD's en telefonische hulpgesprekken vinden ouders duidelijk minder geschikt. Hoogopgeleiden en vaders stellen een website en/of schriftelijke informatie meer op prijs dan andere ouders.

Tabel 3: Vorm van opvoedingsondersteuning

Welke vormen van ondersteuning bij het opvoeden vindt u voor uzelf geschikt?	Denominatie								
	Reformatorisch			Vrijgemaakt			Totaal		
	N	Gem.	S.D.	N	Gem.	S.D.	N	Gem.	S.D.
Schriftelijk informatie (brochure, tijdschrift of boek).	826	3,96	1,06	332	3,86	1,01	1158	3,93	1,05
Een opvoedingscursus waar een deskundige voorlichting en advies geeft.	828	3,74	1,18	331	3,73	1,17	1159	3,74	1,18
Een Christelijke internetsite voor opvoeding.	830	3,58	1,26	334	3,74	1,23	1164	3,62	1,25
Gespreksbijeenkomsten met andere ouders met soortgelijke vragen.	833	3,60	1,24	334	3,68	1,25	1167	3,62	1,24
Totaalgemiddelde								3,27	
DVD's waarop opvoedingsproblemen worden behandeld.	833	2,74	1,40	331	2,59	1,29	1164	2,70	1,37
Eén (of meer) telefoongesprek(ken) met een hulpverlener.	825	2,62	1,28	330	2,81	1,26	1155	2,67	1,28
CD's met ingesproken tekst.	822	1,97	1,06	330	1,86	1,00	1152	1,94	1,04

Wie moet hulp organiseren?

Alle genoemde instanties worden door de ouders even goed beoordeeld voor opvoedingsondersteuning, met een 3,7 op een schaal van 5 wordt er van alle vijf wel wat verwacht. Er zijn wel verschillen tussen ouders uit verschillende kerkgenootschappen of van verschillende leeftijden. Zo verwachten reformatorische ouders meer van scholen en *Driestar educatief*, terwijl vrijgemaakte ouders meer van Eleos en SGJ verwachten.

Tabel 4: Verwachting van opvoedingshulp

Welke instantie zou volgens u opvoedingshulp moeten organiseren?	Denominatie								
	Reformatorisch			Vrijgemaakt			Totaal		
	N	Gem.	S.D.	N	Gem.	S.D.	N	Gem.	S.D.
Eleos	781	3,76	1,12	316	3,91	1,01	1097	3,80	1,09
Driestar educatief	774	3,78	1,05	299	3,57	,98	1073	3,72	1,03
Totaalgemiddelde								3,72	
Basisschool	810	3,78	1,13	324	3,47	1,19	1134	3,69	1,15
SGJ	747	3,63	1,10	311	3,84	1,01	1058	3,69	1,08
School voor voortgezet onderwijs	797	3,72	1,16	318	3,42	1,19	1115	3,63	1,17
Kerkelijke gemeente	804	3,62	1,13	321	3,54	1,13	1125	3,60	1,13

3.4 – Conclusie

Ouders durven in dit onderzoek massaal aan te geven dat opvoeden een moeilijke taak is en dat ze graag willen leren omgaan met moeilijk gedrag. Vooral reformatorische ouders hebben een leerwens waar het gaat om communiceren met kinderen, over gevoelens en over God en Zijn dienst. Rondom specifieke onderwerpen van christelijke opvoeding, zoals seksuele vorming, mediaopvoeding en geloofsoopvoeding spelen veel vragen, met name bij reformatorische ouders. Ouders vinden informatie via een website of gespreksbijeenkomsten voor zichzelf geschikt en verwachten hulp niet alleen van hulpverleningsinstanties zoals Eleos en SGJ, maar ook van scholen, van *Driestar educatief* en de kerkelijke gemeente.

Bovenstaande resultaten zijn belangrijk voor het aanbod dat er bestaat en ontwikkeld wordt richting ouders. Verdiepend vervolgonderzoek is nodig om er achter te komen waarom ouders bepaalde onderwerpen liever willen leren dan andere onderwerpen, wat ze verwachten van de opvoedingsondersteuning en waarom de opkomst bij het huidige aanbod zo laag is, ondanks de grote leerwens van ouders.

4 - Bijlagen

4.1 – Bijlage 1

Tabel 5: Wat ouders willen leren rondom opvoeding

Ik wil graag leren hoe ik...		Reformatorisch	Vrijgemaakt	Totaal
<i>Bij de gearceerde kolommen is er sprake van een significant verschil tussen de verdelingen van de verschillende denominaties.</i>				
... met mijn kind kan spreken over God en Zijn dienst.	niet van toepassing	,0%	,0%	,0%
	hoef ik niet meer te leren	37,4%	48,4%	40,6%
	wil ik niet leren	3,6%	3,4%	3,6%
	wil ik leren, maar niet nu	7,0%	10,2%	7,9%
	wil ik nu leren	52,0%	37,9%	48,0%
	Total	100,0%	100,0%	100,0%
... het gesprek met mijn kind gaande kan houden.	niet van toepassing	,0%	,0%	,0%
	hoef ik niet meer te leren	38,2%	43,7%	39,8%
	wil ik niet leren	5,4%	4,9%	5,2%
	wil ik leren, maar niet nu	13,4%	17,2%	14,5%
	wil ik nu leren	43,0%	34,2%	40,5%
... in mijn gezin regels moet stellen.	niet van toepassing	,0%	,0%	,0%
	hoef ik niet meer te leren	47,3%	51,9%	48,6%
	wil ik niet leren	7,6%	6,2%	7,2%
	wil ik leren, maar niet nu	5,1%	6,8%	5,6%
	wil ik nu leren	39,9%	35,1%	38,6%
... ervoor kan zorgen dat mijn kind zich aan de regels houdt.	niet van toepassing	,0%	,0%	,0%
	hoef ik niet meer te leren	33,1%	39,3%	34,8%
	wil ik niet leren	5,4%	5,2%	5,3%
	wil ik leren, maar niet nu	7,3%	8,9%	7,8%
	wil ik nu leren	54,3%	46,6%	52,1%
... met moeilijk gedrag van mijn kind moet omgaan.	niet van toepassing	,0%	,0%	,0%
	hoef ik niet meer te leren	25,1%	24,2%	24,9%
	wil ik niet leren	4,2%	2,1%	3,6%
	wil ik leren, maar niet nu	9,4%	17,5%	11,7%
	wil ik nu leren	61,3%	56,1%	59,8%
... ervoor kan zorgen dat iedereen in ons gezin rekening houdt met elkaar.	niet van toepassing	,0%	,0%	,0%
	hoef ik niet meer te leren	31,4%	35,2%	32,5%
	wil ik niet leren	5,6%	4,6%	5,3%
	wil ik leren, maar niet nu	10,2%	13,9%	11,3%
	wil ik nu leren	52,7%	46,3%	50,9%
... mijn kind kan stimuleren om zijn vrije tijd op een positieve manier te gebruiken.	niet van toepassing	,0%	,0%	,0%
	hoef ik niet meer te leren	39,9%	40,4%	40,0%
	wil ik niet leren	7,6%	6,9%	7,4%
	wil ik leren, maar niet nu	14,6%	19,7%	16,1%
	wil ik nu leren	37,9%	32,9%	36,5%
... mijn kind kan leren om te gaan met de invloed van een bepaalde vriendenkring.	niet van toepassing	,0%	,0%	,0%
	hoef ik niet meer te leren	24,2%	23,9%	24,1%
	wil ik niet leren	6,0%	6,3%	6,1%
	wil ik leren, maar niet nu	31,2%	40,6%	33,8%
	wil ik nu leren	38,6%	29,2%	35,9%
... mijn kind kan leren de computer op een goede manier te gebruiken.	niet van toepassing	12,8%	10,9%	12,2%
	hoef ik niet meer te leren	28,6%	32,8%	29,8%
	wil ik niet leren	4,9%	5,8%	5,2%
	wil ik leren, maar niet nu	17,9%	26,1%	20,3%
	wil ik nu leren	35,7%	24,3%	32,5%
... moet omgaan met de verslaving van mijn kind.	niet van toepassing	81,8%	86,7%	83,2%
	hoef ik niet meer te leren	5,4%	4,2%	5,1%

	wil ik niet leren	3,0%	2,4%	2,8%
	wil ik leren, maar niet nu	4,6%	4,2%	4,5%
	wil ik nu leren	5,3%	2,4%	4,5%
... de betrokkenheid op de kerkgang en het kerkelijk leven kan stimuleren.	niet van toepassing	,0%	,0%	,0%
	hoef ik niet meer te leren	34,8%	32,0%	34,0%
	wil ik niet leren	5,9%	5,3%	5,7%
	wil ik leren, maar niet nu	19,1%	28,9%	21,8%
	wil ik nu leren	40,2%	33,9%	38,4%
... de seksuele ontwikkeling van mijn kind moet begeleiden.	niet van toepassing	,0%	,0%	,0%
	hoef ik niet meer te leren	31,4%	39,7%	33,7%
	wil ik niet leren	6,6%	6,0%	6,4%
	wil ik leren, maar niet nu	22,5%	21,3%	22,2%
	wil ik nu leren	39,5%	33,0%	37,7%
... mijn kind bij het opgroeien steeds meer eigen verantwoordelijkheid kan geven.	niet van toepassing	,0%	,0%	,0%
	hoef ik niet meer te leren	34,3%	42,2%	36,5%
	wil ik niet leren	5,9%	5,0%	5,7%
	wil ik leren, maar niet nu	16,8%	15,6%	16,5%
	wil ik nu leren	42,9%	37,2%	41,3%
... mijn kind ertoe kan brengen om over zijn gevoelens te praten.	niet van toepassing	,0%	,0%	,0%
	hoef ik niet meer te leren	28,9%	37,7%	31,3%
	wil ik niet leren	4,8%	4,6%	4,8%
	wil ik leren, maar niet nu	12,4%	11,4%	12,2%
	wil ik nu leren	53,9%	46,3%	51,7%
... moet omgaan met maatschappelijke ontwikkelingen die het gezin raken.	niet van toepassing	,0%	,0%	,0%
	hoef ik niet meer te leren	32,5%	40,4%	34,8%
	wil ik niet leren	9,1%	11,0%	9,7%
	wil ik leren, maar niet nu	22,5%	28,1%	24,1%
	wil ik nu leren	35,8%	20,5%	31,5%
... moet omgaan met een kind dat een beperking, handicap of ziekte heeft.	niet van toepassing	68,8%	64,7%	67,6%
	hoef ik niet meer te leren	9,9%	11,5%	10,4%
	wil ik niet leren	2,1%	3,0%	2,3%
	wil ik leren, maar niet nu	4,6%	4,8%	4,7%
	wil ik nu leren	14,6%	16,0%	15,0%
... voldoende aandacht kan geven aan de andere kinderen (niet ziek of gehandicapt).	niet van toepassing	54,0%	54,7%	54,2%
	hoef ik niet meer te leren	17,5%	16,2%	17,1%
	wil ik niet leren	3,8%	4,0%	3,8%
	wil ik leren, maar niet nu	5,4%	4,3%	5,0%
	wil ik nu leren	19,3%	20,8%	19,8%
... in de opvoeding van mijn kind moet omgaan met mijn eigen ziekte/handicap.	niet van toepassing	84,2%	82,9%	83,9%
	hoef ik niet meer te leren	6,2%	7,9%	6,7%
	wil ik niet leren	2,7%	1,8%	2,4%
	wil ik leren, maar niet nu	1,9%	,9%	1,6%
	wil ik nu leren	5,0%	6,4%	5,4%